

Innst. 82 L

(2014–2015)

Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen

Dokument 8:78 L (2013–2014)

Innstilling fra justiskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Henriksen, Hadia Tajik, Knut Storberget og Bård Vegar Solhjell om endring i § 3 i lov om gjennomføring av straff mv. (straffegjennomføringsloven) (kriminalomsorgens ansvar for å ivareta barn av domfelte/innsatte mv.)

Til Stortinget

Sammendrag

Stortingsrepresentantene Kari Henriksen, Hadia Tajik, Knut Storberget og Bård Vegar Solhjell fremmet 22. mai 2014 følgende forslag:

«Vedtak til lov

om endring i lov 18. mai 2001 nr. 21 om gjennomføring av straff mv. (straffegjennomføringsloven)

I

I lov 18. mai 2001 nr. 21 om gjennomføring av straff mv. skal ny § 3a lyde:

§ 3a Kriminalomsorgens ansvar for å ivareta barn som pårørende av domfelte eller innsatte.

Kriminalomsorgen skal under straffegjennomføring og varetekt

- søke å avklare om domfelte eller innsatte har barn,
- ivareta barnets behov for informasjon, råd og støtte,
- utpeke barneansvarlige ved alle lokale enheter (fengsel, friomsorgskontor mv.),

- sørge for at barnets rett til samvær med sine foreldre særlig vektlegges,
- ta særlig hensyn til barnets beste ved avgjørelser som gjelder domfelte eller innsatte som har omsorg for eller regelmessig samvær med sine barn. Barnet har rett til å uttale seg om saker som direkte angår dem.

Barneansvarlig er en funksjon som er lagt til særskilt utpekte tilsatte i kriminalomsorgen. Barneansvarlig skal bistå barn som pårørende til domfelte/innsatte og påse at barnets beste er ivaretatt under straffegjennomføring og varetekt.

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Kari Henriksen, lederen Hadia Tajik og Lene Vågslid, fra Høyre, Margunn Ebbesen, Hårek Elvenes, Peter Christian Frølich og Anders B. Werp, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen og Ulf Leirstein, fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, og fra Senterpartiet, Jenny Klinge, viser til at barn av innsatte er en særlig utsatt og sårbar gruppe som rammes hardt når mor eller far dømmes til fengselsstraff og senere skal sone straffen.

Komiteen bemerker at barn av innsatte på sin måte ofte blir ofre for foreldrenes kriminelle handlinger.

Komiteen viser til at kriminalomsorgen har et ansvar for å ivareta barns behov som pårørende og at

kriminalomsorgen allerede er godt i gang med å etablere tiltak for bedre å kunne ivareta barnas behov.

Komiteen viser til at et lovforslag hvor ordningen med barneansvarlige i kriminalomsorgen skulle hjemles i lov, gjennom en høringsrunde i 2011, fikk ulik mottakelse hos høringsinstansene.

Komiteen viser til at Norge gjennom FNs konvensjon om barnets rettigheter (Barnekonvensjonen) er forpliktet til å ta hensyn til barns beste.

Komiteen bemerker at norsk lovgivning må være i samsvar med Barnekonvensjonen og tolkes i samsvar med denne, og at straffegjennomføringsloven med underliggende regelverk er i samsvar med de folkerettslige forpliktelser som Norge er bundet av.

Komiteen bemerker at fengsling eller iverksettelse av annen straffegjennomføring av en forelder eller en annen omsorgsperson, har store konsekvenser for barn. Den stigmatiseringen som barn med foreldre i fengsel kan utsettes for i barnehage, skole eller andre deler av barnets sosiale omgangskrets og nettverk, er en viktig del av dette bildet. Noe av straffens dilemma er at den har utilsiktede virkninger for andre enn den straffedømte.

Komiteen er opptatt av at det ved avgjørelser som gjelder domfelte eller innsatte som har omsorg for, eller regelmessig samvær med sine barn, særlig skal tas hensyn til hva som er barnets beste.

Komiteen viser til at Kriminalomsorgsdirektoratet opplyser at det i løpet av kort tid vil være utpekt tilsatte med funksjon som barneansvarlige ved samtlige enheter i kriminalomsorgsregionene.

Komiteen er på lik linje med justis- og beredskapsministeren opptatt av å gi et tydelig signal om at barnets rettsstilling skal styrkes.

Komiteen har tillit til at Kriminalomsorgsdirektoratet vil formidle informasjonen om barns rettigheter og muligheter når en forelder eller foresatt gjennomfører straff på en god måte, også når bestemmelsene er fastsatt i forskrift. Videre mener komiteen at de ansatte i Kriminalomsorgen er godt kjent med forholdet mellom regler gitt i lov og forskrift, og at det derfor ikke vil medføre praktiske problemer om reglene gis i forskrift.

Komiteen viser videre til at det er utpekt barneansvarlige i nær alle fengsler, et arbeid som allerede er prioritert uavhengig av om reglene er bestemt i forskrift eller lov. I løpet av våren 2015 vil de barneansvarlige gjennomføre et opplæringsprogram som nå er under utarbeidelse.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at et lovarbeid nødvendigvis tar lengre tid å utarbeide enn det å utarbeide forskrif-

ter med utgangspunkt i en eksisterende lovbestemmelse.

Flertallet bemerker at det også er nødvendig å ivareta kriminalomsorgens fleksibilitet innenfor dagens lovbestemmelse til å kunne organisere sitt arbeid og tilpasse det de ulike behov som er i hvert enkelt fengsel. For at det gode arbeidet som er startet hos kriminalomsorgen, med både å utpeke barneansvarlig og få på plass gode rutiner i jobben, skal implementeres i hele etaten så raskt som mulig, er det derfor viktig å regulere dette arbeidet i forskrift med hjemmel i en eksisterende lovbestemmelse.

Flertallet mener at en forskriftsfesting av ordningen med barneansvarlig i kriminalomsorgen vil gi et tydelig signal om at barnets rettsstilling skal styrkes.

Flertallet legger til grunn at de færreste leser lovtekster for å oppdatere seg om relevant informasjon.

Flertallet legger vekt på at mulighetene for å tilpasse bestemmelsene til de svært ulike forholdene internt i kriminalomsorgen, blir vesentlig større ved bruk av forskrift. Slik vil det i større grad være mulig å oppnå forslagsstillernes intensjon, nemlig å sikre rettighetene til barn av innsatte på en best mulig måte. Dette flertallet mener det avgjørende i denne saken må være hvordan hensynet til barna best kan sikres, noe som etter dette flertallets mening oppnås like godt om reglene fastsettes i forskrift.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener at en forskriftsfesting er bra, men at man ved en lovfesting styrker rettsvernet til barn av innsatte. Det er spesielt følgende forhold som etter disse medlemmers mening begrunner en lovfesting:

1. Det plasserer ansvaret for oppfølging og endringer på det øverste politiske nivå i Norge, nemlig Stortinget. Endringer og justeringer i lovens bestemmelser må til Stortinget, og dermed må sentrale politikere ta stilling til lovbestemmelsen.
2. Andre utsatte grupper barn har slik lovfesting i dag, i lov om spesialisthelsetjeneste, lov om helsepersonell og lov om sosialtjeneste i Nav. Ikke alle barn av innsatte er i kontakt med disse instansene, og enkelte foreldre unnlater å opplyse om at den andre forelder er i fengsel. Det vil derfor være en diskriminering av denne lille gruppen barn å lage en annen rettslig ordning for dem.
3. De færreste mennesker er klar over hva som står i forskrifter, men mange vet hva som er lovfestet. Det å ha en lovfesting vil være et sterkt signal til foreldre og andre pårørende om at de har en rettighet.

Etter disse medlemmers mening vil det være et sterkere signal til fengslene om å følge opp en bestemmelse i lov. Det betyr ikke at alle barn skal få en rett til å besøke den eller de innsatte foresatte, men at en barnekontakt skal, sammen med annet fagpersonell, vurdere hvorvidt det er bra for barnet, uavhengig av om det er bra for den voksne. Det vil videre være et styrket incitament til at de bevilgende myndigheter tar ansvar for at det legges til rette for at Kriminalomsorgen får tilstrekkelige rammer for å følge dette opp. Det vil etter disse medlemmers mening være en viktig følge av en lovfesting. Arbeiderpartiet har i sitt alternative budsjett styrket dette arbeidet med 30 mill. kroner. Det tilsvarer om lag 43 nye stillinger til Kriminalomsorgen i 2015.

Videre viser disse medlemmer til budsjett-høringen, der Norges Fengsels- og friomsorgsforbund hadde innvendinger nettopp knyttet til arbeidsbelastningen dersom det ikke kom egne stillinger til dette. Ellers kom det ikke innvendinger til selve lovfesting som sådan. I høringen 5. november 2014 var barneombudet og Foreningen for fangers pårørende enstemmige i at en lovfesting var nødvendig.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Vedtak til lov

om endring i lov 18. mai 2001 nr. 21 om gjennomføring av straff mv. (straffegjennomføringsloven)

I

I lov 18. mai 2001 nr. 21 om gjennomføring av straff mv. skal ny § 3a lyde:

§ 3a Kriminalomsorgens ansvar for å ivareta barn som pårørende av domfelte eller innsatte.

Kriminalomsorgen skal under straffegjennomføring og varetekt

- a) søke å avklare om domfelte eller innsatte har barn,
- b) ivareta barnets behov for informasjon, råd og støtte,
- c) utpeke barneansvarlige ved alle lokale enheter (fengsel, friomsorgskontor mv.),
- d) sørge for at barnets rett til samvær med sine foreldre særlig vektlegges,
- e) ta særlig hensyn til barnets beste ved avgjørelser som gjelder domfelte eller innsatte som har omsorg for eller regelmessig samvær med sine barn. Barnet har rett til å uttale seg om saker som direkte angår dem.

Barneansvarlig er en funksjon som er lagt til særskilt utpekte tilsatte i kriminalomsorgen. Barneansvarlig skal bistå barn som pårørende til domfelte/innsatte og påse at barnets beste er ivaretatt under straffegjennomføring og varetekt.

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Forslag 1

Vedtak til lov

om endring i lov 18. mai 2001 nr. 21 om gjennomføring av straff mv. (straffegjennomføringsloven)

I

I lov 18. mai 2001 nr. 21 om gjennomføring av straff mv. skal ny § 3a lyde:

§ 3a Kriminalomsorgens ansvar for å ivareta barn som pårørende av domfelte eller innsatte.

Kriminalomsorgen skal under straffegjennomføring og varetekt

- a) søke å avklare om domfelte eller innsatte har barn,
- b) ivareta barnets behov for informasjon, råd og støtte,
- c) utpeke barneansvarlige ved alle lokale enheter (fengsel, friomsorgskontor mv.),
- d) sørge for at barnets rett til samvær med sine foreldre særlig vektlegges,
- e) ta særlig hensyn til barnets beste ved avgjørelser som gjelder domfelte eller innsatte som har omsorg for eller regelmessig samvær med sine barn. Barnet har rett til å uttale seg om saker som direkte angår dem.

Barneansvarlig er en funksjon som er lagt til særskilt utpekte tilsatte i kriminalomsorgen. Barneansvarlig skal bistå barn som pårørende til domfelte/innsatte og påse at barnets beste er ivaretatt under straffegjennomføring og varetekt.

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:78 L (2013–2014) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Henriksen, Hadia Tajik, Knut Storberget og Bård Vegar Solhjell om endring i § 3 i lov om gjennomføring av straff mv. (straffegjennomføringsloven) (kriminalomsorgens ansvar for å ivareta barn av domfelte/innsatte mv.) – vedlegges protokollen.

Oslo, i justiskomiteen, den 2. desember 2014

Hadia Tajik

leder

Margunn Ebbesen

ordfører